

ΕΠΑΡΧΙΑΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

[Εις τὰ στενὰ ὅρια προχείρου σκιαγραφήματος δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ συνοψισθῇ πλήρης ἢ φιλολογικὴ φυσιογνωμία τοῦ Ἀνδρέα

Καρακαβίτσα, ἐνὸς ἐκ τῶν κορυφαίων νεοελλήνων διηγηματογράφων. "Οταν λέγωμεν ὅτι τὸ Διήγημα είνε τὸ μόνον φιλολογικὸν εἶδος, διόπερ προώδευσε παρ' ἡμῖν, εἰς τὸν νοῦν μᾶς ἔρχεται ἐκ τῶν πρώτων τὸ δύνομα τοῦ Καρακαβίτσα. Μετὰ τριῶν ἢ τεσσάρων ἀλλῶν, δι συγγραφεὺς τῆς «Λιγερῆς» καὶ τοῦ «Ζητιάνου» συμμερίζεται τὴν τιμὴν καὶ τὴν δόξαν τῆς φιλολογικῆς ταύτης ἀναγεννήσεως. Τὰ διηγήματά του διαχρίνονται διὰ τὴν ἐπικήν των μεγαλοπρέπειαν, τὴν τοπικήν των χροιάν, τὴν ἡθογραφικὴν ἐν τοῖς καθέκαστα πιστότητα, τὸ ζωηρὸν τῆς διηγῆσεως, τὴν ἀκρίβειαν τῆς παρατηρήσεως καὶ τὸ περίτεχνον τοῦ ὑφους, ίδιως εἰς τὰς περιγραφάς. Μόνον διὰ τὴν γλώσσαν του, τὴν τολμηρῶς δημοτικήν, σὰ ήδυνατό τις νὰ ἐκφράσῃ κάποιαν ἐπιφύλαξιν, μολονότι ἔξι ἄλλου δὲν πρέπει νὰ συγκαταλεχθῇ μεταξὺ τῶν φανατικῶν ἔκεινων δημοτικιστῶν, οἵτινες ὑπερβάλλουν τὸ ζωντανὸν δημῶδες ίδιωμα εἰς τὴν ἀμψυχὸν βαναυσουργίαν τοῦ ἔξι ἐπαγγέλματος ἐκχυδαίσμου. 'Ἄλλος διποδήποτε καὶ ἀρεταῖ τῶν διηγημάτων τοῦ Καρακαβίτσα είνε τόσον μεγάλαι καὶ ἐπιβλητικαῖ, ὥστε τὰ ἀναγινώσκουν ἀπλήστως καὶ αὐτοὶ ἀκόμη οἱ ὑπέρομαχοι τῆς καθαρευούσης. 'Υπῆρχε συνεργάτης εἰς τὰ κυριώτερα φιλολογικὰ φύλλα καὶ ίδιως εἰς τὸ περιοδικὸν «Ἐστία», ἡς τους τόμους ἔχει κατακοσμήσει διὰ τῶν ἐκλεκτοτέρων προϊόντων τῆς γραφίδος του. Τὰ «Λόγια τῆς Πλώρας» — μία σειρὰ θαυμασίων θαλασσινῶν διηγημάτων — ἢ «Παλιές Ἄγαπες», τὰ «Διηγήματα», δι «Ζητιάνος» καὶ δι «Ἀρχαιολόγος» ἔξεδόθησαν εἰς ίδιαίτερα τομίδια. 'Ἐν τῶν ὕραιοτέρων του ἔργων είνε δι «Ἀφροδεσμένος», νεανικὸν μὲν ἀλλὰ πλήρες δυνάμεως καὶ πρωτοτυπίας. Κατάγεται ἐκ Λεχαινῶν, εἶνε Ιατρός καὶ ὑπηρετεῖ ἀπὸ δεκαπεντίας εἰς τὸν ἐλληνικὸν στρατόν.]

ΤΡΕΙΣ ΚΙ' Ο ΧΑΡΟΣ

ΣΙΝΕ Κυριακῆς ἀπόδιωρια καὶ τὸ Σταυροπάζαρο βουτίζει σὰ μελισσοκούθελο. Τὰ μπακάλικα, τὰ ἐμπορικά, τ' ἀργαστήρια, οἱ καφενέδες, τὰ κρασοπουλεὶα τίγκα. "Άλλοι δοκιμάζουν παπούτσια, ἄλλοι ἀγοράζουν φαγώσιμα, ἄλλες παζαρέύουν μαντήλια ἢ γνέματα, ἄλλοι πίνουν καὶ τραγουδᾶνε. Δὲν εἶνε μονάχα οι ντόπιοι· εἶνε καὶ χωριάτες

πολλοί. "Ηρθανε συνδυό - συντρεῖς, πολλοί καὶ συφάμελοι ν' ἀγοράσουν η̄ νὰ πουλήσουν, νὰ μιλήσουν μὲ τοὺς δικολάδους γιὰ τὶς διποθέσεις τους, μὲ τοὺς κομματάρχηδες γιὰ τὰ πείσματά τους" νὰ προστοιχέψουν τὸ γέννημα τῶν χωραφιῶν τους καὶ νὰ σηκώσουν δανεικά. "Η ζωὴ ἔτσι δίνει καὶ παίρνει πάντα τέτοια ήμέρα.

"Αξαφνα ἔχωρισε μιὰ φωνὴ τρεμουλιαστὴ καὶ βραχνή, φωνὴ παράξενη σὰν ἄχός ἄλλου κόσμου ἔμμακρου καὶ σκοτεινοῦ:

'Ανάπλι γιὰ—
μωρέ, γιὰ δὲ χαιρεσαι! . . .

- Οἱ γέροις εἶπαν συνατοίτους μερικοὶ.
- Οἱ γέροις ματιάστηκαν κι' ἄλλοι παραπέρα.
- Οἱ γέροις! . . . οἱ γέροις! . . .

Καὶ τὸ πειραχτήριο πνεῦμα τῆς κωμόπολης, χύθηκε ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη στὸ σταυροπάζαρο καὶ γαργάλισε τὰ νεῦρα δλογῶν. "Α! θὰ γελάσουμε λοιπὸν καὶ σήμερα γιὰ καλά!

"Ως τόσο οἱ γέροις ἔρχονταν δπως πάντα ἀπὸ τὸ Στρεμμενό. Κ' οἱ τρεῖς τους βάδιζαν καταμεσίς τοῦ δρόμου, ἔνας κοντὰ στὸν ἄλλον σὰ νὰ ήταν συγκεριασμένοι. Στὴ μέση δ γέρω Στραβοτάσσος, Φηλός καὶ ξερακιανὸς φουστανελᾶς, τόσο ψηλός ποῦ ἔσκυθε γιὰ ν' ἀκουμπήσῃ στὴ μαγκούρα του. Δεξιά του δ γέρω Νικολακάκος, ἔνας βόμπιρας τόσος δά, σφιγμένος σὰ γροθιὰ στ' ἀσπρα μπενοβράκια του· ζερδιὰ δ γέρω Μπουλμπασάκος, μέτριος καὶ καλοδέματος μὲ νησιώτικη βράκα κ' ἔνα Μποτσαρέϊκο μαντῆλι κρεμασμένο ἀπὸ τὴν ἀμασκάλη του. Κ' οἱ τρεῖς είχαν τὰ μαλλιά χυτὰ στὶς πλάτες καὶ τὸ ψηλὸ τουνεζίνικο φέσι δεμένο μὲ τὸ μαυρομάντηλο καὶ τσακισμένο πίσω σὰν ἀρχαῖο κράνος.

"Ήταν καὶ οἱ τρεῖς ἀπομεινάρια τοῦ Εἰκοσιένα — τουρκοφάγοι! δπως καυχιόνταν κ' οἱ ἴδιοι. Πρὶν δ Στραβοτάσσος κι' δ Νικολακάκος είχαν συντροφιὰ τὸ γέρω Μπαλασούρα ποῦ καθὼς ἔλεγαν τ' ἄγραφα χρονικὰ ἔκαμε κ' ἔδειξε στὸ Μεσολόγγι. Τὸ γέρω Μπουλμπασάκο οὖτε καταδέχονταν νὰ τὸν χαιρετίσουν. "Ελεγχαν μάλιστα πῶς δὲν ἔπιασε ντουφέκι καθόλου· δλον τὸν καιρὸν τοῦ πολέμου τὸν ἔκαμε στὸν Κάλαμο, ἐπίτροπος σὲ μιὰν ἐκκλησιά.

— Μωρὲ τὸ γυναικόπαιδο μοῦ λέτε μένα! φώναζε ἀγαναχτησμένος δ γέρω Στραβοτάσσος, ἀμα τοῦ ἀνάφεραν γιὰ τὸ Μπουλμπασάκο· δὲν τὸν θυμᾶμαι· γὼ ποῦ τοῦ ἔρριχνα τὰ δσιολα στὸ δίσκο.

— Μὰ τοῦ λόγου σου ησουνα στὸν πόλεμο· ποῦ τὸν ἔθλεπες;

"Ο Στραβοτάσσος ἔνοιωθε ἀμέσως τὸ λάθος του κ' ἔφευγε φουρκισμένος τάχα γιὰ νὰ μὴ δώσῃ ἀπόκρισι. Τι θὲς τί γυρεύεις; Γιὰ νὰ βγάλης τὰ ἔνα κατια, βγάνεις καμμιὰ φορὰ τὰ δικά σου.

Κι' δ Μπουλμπασάκος δμως δὲν τοὺς χάριζε κάστανα. Εἰχε μάλιστα Πιστοποιητικὸ τοῦ Κολοκοτρώνη πῶς πολέμησε σὲ Μωριά καὶ Ρούμελη· ἀμα λοιπὸν οἱ νέοι ποῦ συνείθιζαν νὰ τοὺς συδιπλώνουν τοὺς γέρους τὸν παραφούρκιζαν παινεύοντας ἔκείνους, ἔνγαζε δ Μπουλμπασάκος τὸ Πιστοποιητικὸ καὶ τὸ κόλλας στὰ μάτια τους

γιὰ νὰ τὸ ίδουν καλλίτερα. "Έχουν κ' ἔκεινοι ἔνα τέτοιο; ἀμ δέ! Πληγές μπορεῖ νάχουν, μὰ χαρτί... γύρω! Και σήμερα τὸ χαρτὶ μιλάει, χμ!.. Και μὲ τὸ χμ! δ γέρω Μπουλμπασάκος ἐξοφλοῦσε δλη τὴν κακογλωσσιά τους.

Μόλις ὅμως κίνησε γιὰ τ' ἀγύριστο ταξεῖδι δ Μπαλαούρας, τ' ἄφησαν δλα στήγη ἄκρη. "Ο θάνατος, ποῦ τόσο ἔαφνικὰ κι' ἀνέλπιστα τοὺς ἀρπαξε τὸ σύντροφο, ἔκαμε στοὺς ἀλλους μεγάλη ἐντύπωση. Γυρίζοντας ἀπ' τὸ νεκροταφεῖο τοὺς δέχτηκε τὸ πρῶτο κρασοπουλεῖο καὶ τοὺς τρεῖς μαζὶ, τοὺς ἄκουσε νὰ λέν. γιὰ τὶς παληκαριές τοῦ μακαρίτη σὲ δλα σύμφωνοι, σὰ νὰ ἥταν καὶ οἱ τρεῖς μαζὶ χέρι μὲ χέρι στοῦ Μπαλαούρα τὰ κατορθώματα. Και ἀπὸ τότε, ἔνα χρόνο τόρα, τοὺς ἔδλεπε πάντα μαζὶ τὸ Σταυροπάζαρο. Τὶς ἀλλες μέρες τὶς καθημερνές, ποῦ τὸ Σταυροπάζαρο εἶνε ἡσυχο, ἔδγαιναν ἀλλος ἔδω κ' ἀλλος ἔκει κι' ἀνακατεύονταν καὶ μιλοῦσαν μὲ τοὺς ἀλλους συντοπίτες τους. Τὶς κυριακὲς ὅμως ἡ ἀλλες γιορτές, σὰ νὰ φοβούνταν τὴν πολυκοσμία καὶ τὴ σαλαλοή, ἐσμιγαν κάπου καὶ πρόσαιναν μαζὶ στήγη ἀγορά. "Ετοι ἔκαμαν καὶ σήμερα. Στὰ πρῶτα μαγαζία τοὺς κέρασαν δυὸ - τρεῖς κρασοπουλητάδες τ' ἀποπίματα. Τἀρριχναν στὸ στόμα τους σὰ νὰ τάχυναν στὸν δχετό. Οι γέροι τὰ ἥπιανε καὶ φράνθηκαν ἔστρηψαν τὶς μουστάκες τους, γαρδάμιωσαν τὰ κορμιά τους. "Ἐπειτα τράβηξαν ἵσα στὸ σταυροπάζαρο, νὰ βροῦνε ἀλλα κρασοπουλεὶα κι' ἀλλους κεραστάδες. Βάδιζαν, εἴπαμε, καταμεσίς τοῦ δρόμου, ἀργά - ἀργά, ἔνας κοντά στὸν ἀλλον, σὰ νὰ τοὺς είλε συγκεριασμένους δ χρόνος. "Αν τύχαινε πουθενὰ ἔύλο ἢ πέτρα καὶ παραπατοῦσε δ ἔνας, παραπατούσανε κ' οἱ τρεῖς, χτυπιόνταν τὰ κορμιά τους, τρέκλιζαν πέρα - δῶθε καὶ προσπαθούσανε νὰ κρατηθοῦν. Ο ψηλός δ Στραβοτάσσος ἔσκυθε τότε ἀκόμα περισσότερο κι' ἀκουμποῦσε ντούπ! τὴ μαγκοῦρα του στὸ πετρωτό τὸ ίδιο κι' ἐ Γενεβέζος τὸ ίδιο κι' δ Νικολακάκος μὲ τὴ σουβλερή σιδερένια γκλίτσα του. Κ' ἔδεκετ ἀρχιζαν πάλι μὲ φωνὴ τρεμάμενη τὸ τραγοῦδι τους:

γιὰ δὲ βαρεῖς παιγνίδια

τὸ τί καλό — ὡχ! καλῶχω νὰ χαρῶ!...

"Αμα ἔφταναν στὸ ω! δ Στραβοτάσσος σήκωνε τὸ κεφάλι, φούσκωνε τὰ στήθια του κι' ἔγερνε πίσω τὸ κορμὶ καὶ κύταζε τοὺς συντρόφους ζερβόδεξα. Κ' ἔκεινοι σήκωναν τὰ μάτια, τὸν κύταζαν, δυνάμωναν τὴ φωνὴ τους, ἀντιπατούσανε τὴ γῆ παληκαρίσια. Ἐπειτα κουνοῦσαν τὰ κεφάλια τους θλιψμένα. "Α! μωρὲ χρόνια! Κι' ἔξαφνα, δταν ἔφταναν σὲ κάποιο στίχο δυνατό, σταματοῦσαν ἀπότομα, γύριζαν θυμωμέναις ματιές γύρω κ' ἔθαναν σύγκαιρα μιὰ φωνὴ δυνατὴ καὶ περιγελάστρα:

— Οὐρλὰ - οὐρλά! Χατζῆ μπαμπᾶ!

— Σάλωνα καὶ ντεκλεροί! — Οὐρλὰ - οὐρλά, Χατζῆ μπαμπᾶ!..

"Ο κοσμάκης γύρω ἀπὸ τὰ μαγαζία, ἀπ' τ' ἀργαστήρια, ἀπὸ τοὺς καφενέδες, ἄλλοι καθιστὰ κι' ἄλλοι ὁρθά, τοὺς κύταζαν τοὺς γέρους καὶ καμογελοῦσαν κάποτε τοὺς πέταγαν κι' ἀπὸ μιὰ λέξι πειραχτική.

Μὰ ἐκεῖνοι ἀδιάφοροι ξακολουθοῦσαν τὸ τραγοῦδι τους, ὅλομόναχοι στὴ μέση τοῦ δρόμου σὰ νὰ μήν ἔβλεπαν κανένα γύρω τους:

Στεροῖς μὲ δέορ' ὁ Πρίγκηπας, πελάον ἡ Μπουμπουλίνα.
Ἐγὼ εἰμὶ Ἀράπλι μωρό - Ἀράπλι ξακουστό!...

"Αξαφνα δ Νικολακάκος χώρισε ἀπ' τὴ συντροφιὰ σὰν δ Τεῦκρος ἀπ' τὴν ἀσπίδα τοῦ Αἰαντα. Πῆγε δυὸς βῆματα μπροστά, κράτησε τὴν ἀγκλίτσα σὰ λόγγη, γρύπρωτε τὰ μάτια, ἔρριξε τὸ τοσοῦλι του κορμοῦ ἔτοιμος νὰ λογχίσῃ ἀόρατον ὁχτρό:

— Οὐρλὰ - οὐρλὰ Χατζῆ μπαμπᾶ!

φώναξε βραχγὰ καὶ θυμωμένα.

"Εκείνη τὴ στιγμὴ ἔνας, δ Νικολός δ Τσάντας, δ κωμικὸς τῆς κωμόπολης πῆγε σιγὰ ἀπὸ πίσω, τὸν ἔπιασε ἀπὸ τὴ σέλα τοῦ βρακιοῦ καὶ τὸν ἔσυρε.

— "Ε, ἔ, ἔ... ἄρχισαν τὰ γέλια κ' οἱ φωνές ὀλόγυρα.

— Νά, οἱ τοῦρκοι!.. φώναξε ἄλλος κάνοντας σύγκαιρα αἰσχρὴ χειρονομία.

"Ο Νικολακάκος, μὲ τὴ γκλίτσα σηκωμένη, ἄρχισε νὰ κατατρέχῃ τοὺς χωριάτες. "Εκεῖνοι ἔφευγαν μὲ γέλια καὶ μὲ χάχανα μπροστά του, σκόρπιζαν ἐδῶθ' ἔκειθε τάχα τρομαγμένοι, χώνονταν στὰ μαγαζιά, κρύβονταν πίσω ἀπ' τὶς κολῶνες καὶ τοῦ φώναζαν σύγκαιρα:

— Νά, οἱ τοῦρκοι!..

— Ραγιάδες τοῦ 'Αλῆ 'Εφέντη! ραγιάδες τοῦ 'Αλῆ 'Εφέντη!...

"Εκεῖνος γύριζε στ' ἀχνάρια του μπρός καὶ πίσω μὲ τὰ γέρικα πόδια του, σήκωνε μ' ὅλη του τὴν ἀδυναμία τὴ γκλίτσα του χωρὶς νὰ κτυπάει κανένα, γελαστός κ' εὐχαριστημένος ποῦ τοὺς τρόμαζε.

— Σταθῆτε μπρέ! σταθῆτε! τοὺς φώναζε.

— Νά, οἱ τοῦρκοι!..

***

"Αξαφνα ποδοσολὴ ἀκούστηκε. Πέρα φάνηκε ἔνα μαῦρο ἀλογο μὲ τὴ σέλα στὴν κοιλιὰ καὶ τὰ χαλινάρια σερνάμενα στὴ γῆ. Γκρέμισε, φαίνεται, τὸν καβαλλάρη του κ' ἔτρεχε ἀγριεμένο κι' ἀδέσποτο, ἀκυρέρνητο σὰ νὰ βγῆκε ἀπὸ τὴ μάχη. Ήταν μεγαλόσωμο, καλοθρευμένο, καθάριο ἀλογο. Ή τρίχα του νερὰ ἔκανε σὰ νὰ ἥτον ἀπὸ χαλκό. Στὰ λουριὰ τῆς σέλας ἀσπριζε δ ἵδρωτας σὰ σαπουνάδα. Κόκκινα, φωτιά, τὰ ρουθούνια του· τὸ μάτι του θυμούς γεμάτο. "Εδγαζε βαθὺ καὶ συγκρατητὸ χλιμίντρισμα κ' ἔτρεχε μὲ τὴν οὐρὰ σηκωμένη, τὴ χήτη κύματα, μὲ τὸ κεφάλι ὀρθὸ καὶ φυσομανοῦσε δυνατά. Κλάπ! κλάπ! κλάπ! χτύπαγαν τὰ πέταλά του στὸν πέτρινο δρόμο. Κ' ἔβγαιναν σπιθες ἀπ' τὰ πέταλά του, καπνοὶ ἀπὸ τὰ ρουθούνια του· φόδιος καὶ τρόμος δλόγυρα. Καθώς ἔτρεχε στὸν ἔρημο τὸ δρόμο, κάτου ἀπ' τὸν ἥλιο καὶ μπροστὰ ἀπὸ τὸν γαλαζίο οὐρανό, σὰν γρίπος τέρατος ἀπὸ κεῖνα ποῦ βλέπει στὴν 'Αποκάλυψή του δ 'Ιωάννης. "Ολοι ἥταν ἀναθρευμένοι μὲ τᾶλογα. Καὶ δημως τώρα μὲ τοῦτο ἔνοιωθαν κάποιο φόδιο νὰ παγώνει ὡς καὶ τὸ μεδοῦλι τῶν κοκκάλων τους. Κ' ἔφευγαν.

"Ολοι παραμέριζαν ἀπὸ μπροστά του, ἔτρεχαν κάτου ἀπὸ τὰ χαγιάτια, μέσ' στὰ μαγαζιά, πίσω ἀπὸ τις κολῶνες. "Ενας δυὸς δοκίμασαν νὰ τοῦ πιάσουν τὸ χαλινάρι· μὰ τοὺς πῆρε στὸ φύσημα, τοὺς ἀνασκέλωσε μὲ τὸν ἄσρα του. "Αλλος πῆγε μὲ τὸ ντορβᾶ στὸ χέρι κράζοντας φοῦ! φοῦ! Οὔτε γύρισε νὰ τὸν κυτάξῃ. Τούρριεν αἱλοι μπρὸς στὰ πόδια του σκαμνιά, τραπέζια, καρέκλες νὰ τὸ πεδικλώσουν· μὰ ἐκεῖνο πήδαγε τὰ τραπέζια, ἀπόφευγε τὰ σκαμνιά σὰ νοητάκι. Κι' δλο φρύμαζε, χριμιντροῦσε κ' ἔφευγε χελάτο καὶ στηθάτο στὸ δρόμο του. Κλάπ! κλάπ!.. ἀκουες τὰ πέταλά του στὶς πέτρες.

"Ως τόσο οι γέροι ἔδειχναν πῶς δὲν πῆραν εἰδηση. "Εδλεπαν τὸν κόσμο νὰ σκορπᾶ φοβησμένος δλόγυρα καὶ χαμογέλαγαν τὸ σιγαλό καὶ λυπητερὸ χαμόγελό τους κ' ἔξακολουθοῦσαν τὸ τραγοῦδι τους:

Άναπλι ξακουσμένο

Στὴν Πόλι καὶ στὴ Βενετιὰ μ' ἔχοντας ζωγραφισμένο.

Μὰ τάλογο ἐρχόταν βολὶ ἀπάνω τους. Μιὰ στιγμὴ καὶ θὰ 'καιγε τὸ σέρρικο τους τὸ χνῦτο του. "Ετρεξαν δυὸς τρεῖς νὰ τοὺς βγάλουν ἀπ' τὴ μέση· μὰ ἐκεῖνοι, σὰν πεισματάρικα παιδιά, ἔγυραν νὰ στρωθοῦν κατὰ γῆς. "Οχι' δὲ φεύγουν· ἀς τοὺς πατήσῃ, ἀς τοὺς κάμηλοι λυώμα· δὲ φεύγουν, νά! Γύρισαν στήθος στὸ ἄλογο καὶ στάθηκαν ἀκλόνητοι καὶ τὸ περίμεναν νὰ παλαίψουν μαζί του· νὰ μετρηθοῦν μαζί του. "Ο γέρω Νικολοκάκος σὰν εἰδ' ἔτσι ἔπαψε τὰ χώρατά του ποῦ τὸ φευγιό τοῦ κόσμου ἀπ' τάλογο ἔπαιρνε γιὰ κατόρθωμά του κ' ἐπαίρετο ποῦ τρόμαξε μονάχος του δλο τὸ παζάρι, σὰν εἰδ' ἔτσι ἔπαψε τὰ χωρατά καὶ πλησίασε, στάθηκε δίπλα στοὺς ἄλλους νὰ δυναμώσῃ τὴ συντροφιὰ ἀπέναντι τοῦ ὅχτροῦ. Κι' δταν τάλογο ἔφτασε ἀντίκρυ τους, τόσο κοντά ποῦ ν' ἀνεμίζῃ τὸ χνῦτο του τὰ μαλλιά τους, δ Στραβοτάσσος πρῶτος σήκωσε τὴ μαγκοῦρα του. Τ' ἄλογο ἔκαψιστηκε καὶ τίναξε ψηλὰ τὴ χήτη του. Τὰ μάτια του τὰ καστανόμαυρα καὶ λαμπερὰ κόλλησαν ἀπάνω τους περίεργα. Ποιοι νᾶναι τάχα; Καὶ γιατὶ θέλουν νὰ τὰ βάλουν μαζί του; Χλιμίντρισε δυνατά καὶ συγκρατητά· στὴν ἀρχὴ θυμωμένο καὶ στὸ τέλος παραπονιάρικο. "Επαψε· μὰ τὸ χλιμίντρισμα κρατιόταν ἀκόμα σὰν κάποιο ἄλλο ν' ἀποκρινόταν βαθειά, μακριά. Τοῦ κάστηκε πῶς μπορεῖ νὰ ἥταν φοράδες. Τότε θύμωσε στ' ἀληθινά· τεντώθηκε στὰ μπροστινά του πόδια, καμάρωσε κεφάλι καὶ οὐρά, ἀντιπάτησε δυὸς-τρεῖς φορές σὰ νὰ τὸ στενοχωροῦσαν τὰ μποδίσματα κι' ἔξαφνα σήκωσε τὸ κεφάλι κι' ὥρμησε νὰ περάσῃ δίπλα τους. Στὸ ἀναμεταξὺ δημιωρεῖ δ Νικολακάκος εἶχε πιάση τὸ χαλινάρι του κι' ἀμα εἰδε τὸ κίνημά του, θέλησε νὰ τὸ κρατήσῃ. 'Αλλὰ μὲ τὸ τίναγμα τοῦ κεφαλιοῦ του σήκωσε τὸ γέρο σὰν ἀσκὶ καὶ τὸν πῆρε μαζί του.

— Παραίτα το, γέρο! βγαίνουν φωνές ἀπὸ τὸν κόσμο.

— "Ἄς το, γέρο, καὶ θὰ σὲ σκοτώσῃ!

— "Ἄς το, γέρο! ἀς το!..

Μὰ οἱ φωνὲς πείσμωσαν περισσότερο τὸ Νικολακάκο. "Ετσι; Νὰ τ' ἀφήσῃ γιὰ νὰ τὸν περιγελοῦνε ἔπειτα πῶς-φαβήθηκε! 'Αμ δὲν θὰ

τ' ἀφήσῃ! Τόρα θὰ ιδῆτε θὰ ιδῆτε τάλογο καρφωμένο στὴ γῆ, διπλως κάρφωσε μιὰ φορὰ στὴν Ἐπανάσταση τ' ἦτι τοῦ ντελῆ κι' ἔρριξε νεκρὸ τὸν καδαλλάρη του. Τὸ κάρφωσε ἀρπάζοντάς το ἀπὸ τὴν οὐρά. Τώρα ἔτσι θὰ κρατήσῃ καὶ τοῦτο ἀπ' τὸ χαλινάρι. Θὰ βάλῃ νὰ φᾶνε χῶμα τὰ ρουθούνια του. "Αμ τί; "Αν ἥθελαν κ' ἐκεῖνοι ἀς ἔρχουνταν τώρα νὰ τὸ πιάσουνε. Δὲ θέλουν; ντροπή τους!

Καὶ μ' αὐτὲς τις σκέψεις ποῦ δὲν ἔρχουνταν τώρα μιὰ-μιὰ στὸ μυαλό του ἀλλὰ δλες μαζὶ κι' ὅχι σὰ διαλογισμοὶ παρὰ σὰν αἰσθημα, ἔξακολουθοῦσε νὰ κρατῇ τὸ χαλινάρι καὶ νὰ σέρνεται ἀπάνω στὸ δρόμο. "Ἐνα σείσιμο τ' ἀλόγου καὶ τὸν τίναζε στὸ φρεῖδε τοῦ πεζοδρομοῦ· ἄλλο σείσιμο καὶ τὸν πλεύρωνε στὴ ρίζα μιανῆς κολώνας. Πάφ! Πάφ! χτυποῦσε κουφά, ζερβόδεξα καὶ πισωδρομοῦσε κρεμάμενο ἀπ' τὸ χαλινάρι σὰν τόπι ἀσκι. "Αρχισαν τὰ αἴματα.

— Παραίτα το, γέρο!..

— "Ας το καὶ θὰ σὲ σκοτώσῃ!..

— "Ας το, γέρο! ἀς το!..

"Ἐκεῖνος τίποτα. Θεὸς ξέρει ἀν ἀκουε πιὰ τὰ λόγια τους. Τὸ μουτράκι του ἡταν παραμορφωμένο. Τὸ φακιόλι του λύθη, τὸ φέσι του κοίτονταν ἀνάποδα στὸ δρόμο σὰν καυκί. Τ' ἀσπρα του μαλλιά χύνονταν ἀνάκατα ἐδῶ κ' ἔκει καὶ τὸ αἷμα κοκκίνιζε ἀπάνω του πορφύρα. Μὰ θὲς κρατοῦσε ἀκόμη τὸ πεῖσμά του, θὲς νὰ μὴ τὸν ἀκουιαν πιὰ τὰ δάκτυλά του, κρατοῦσεν ἀκόμα τὸ χαλινάρι καὶ σέρνονταν ἔεσκλιδι τὸ δόλιο του κορμί, ἀσχημο καὶ παράταιρο ἀπάνου στὸ πετρωτό. "Αξαφνα, καθὼς ἔφτασε τάλογο στὸ σταυροπάζαρο, ἀκούστη πλάφ! πιὸ κουφό καὶ τοῦ γέρου τὸ κορμί χτύπησε σὲ μιὰ πλατειὰ πέτρα ποῦστεκεν ἔκει.

— Πιάστε το, μωρέ, καὶ μοῦφυγε!... ἀκούστηκε τρεμάμενη γήφωνή του γέρου.

Καὶ σύγκαιρα κύλισε ὡς τὸ πεζοδρόμι σὰν ἀσκοτύρι κ' ἔκει ἀπόμεινε σὰ νεκρός. Τὸ ἄλογο στάθηκε μιὰ στιγμὴ στὸ σταυροπάζαρο τηρῶντας ζερβόδεξα σὰ νὰ διάλεγε τὶ δρόμο νὰ πάρῃ. "Ἐπειτα γύρισε ἀπότομα, χύθηκε καλπάζοντας ἀποκεῖ ποῦ ἥρθε. Μὰ μποστά του βρέθηκαν οἱ ἄλλοι δυὸ γέροι· ἔστεκαν ἀκόμα ἔκει καταμεσίς τοῦ δρόμους μ' ἔνα ἡλιθιο χαμόγελο στὰ χεῖλη γιὰ τὸ πάθημα τοῦ σύντροφού τους. Μὰ οὐδὲ τώρα σκέφτηκαν νὰ παραμερίσουν τάλογο πέρασε ἀνάμεσά τους μ' δρμή, τοὺς γκρέμισε δῶθε-κεῖθε μὲ τὸν ἀέρα του, καὶ χάθηκε χλιμιντρίζοντας καὶ βροντοχτυπῶντας τὰ πέταλα, ἄγριο κι' ἀδέσποτο, σὰ νὰ βγῆκε ἀπὸ μάχη.

"Ἐτρεξαν τότε πολλοὶ γιὰ νὰ βοηθήσουν τοὺς γέρους. Οἱ περισσότεροι πῆγαν στὸ Νικολακάνο καὶ τὸν σήκωσαν ἀναίσθητο νὰ τὸν πᾶνε σπίτι του. Οἱ ἄλλοι δυὸ δὲν ἡταν πουθενά χτυπημένοι· μὰ δὲν μποροῦσαν νὰ κουνηθοῦν ἀπὸ τὴ θέσι τους. "Αμα δημως πῆγανε νὰ τοὺς βοηθήσουν, ἄρχισαν πάλι τὰ παιδιαρίσματα. "Ο Στραβοτάσος δὲν ἥθελε νὰ τὸν πιάσῃ κανεὶς. Θὰ σηκωθῇ μοναχός του. "Ακούμπησε τὰ δυό του χέρια στὴ γῆ, μάζωξε τὰ γόνατά του, καμπούρισε τὸ κορμί· μὰ ἔνας σφάχτης στὴ πλάτη τὸν ἔπλωσε μπρούμιτα κάτω βογγῶν-

τας· τότε τὸν σήκωσαν μὲ τὸ στανιὸ δρθόν, τοῦδωσαν τὴ μαγκοῦρα στὸ χέρι· ἄλλος σύναξε τὴν ταμπακέρα, ἄλλος τὸ φέσι, ἄλλος τὸ μαντῆλι του.

— Δὲν εἶναι τίποτα! δὲν εἶναι τίποτα! τοὺς ἔλεγαν παρηγοριά.

— Βάρεσες πουθενά; τοὺς ρωτοῦσαν ἄλλοι.

***

“Οχι· δὲ βάρεσαν· μὰ τὰ γέρικα κόκκαλα δὲν τοὺς ἀκοῦνε πιά! δὲν τοὺς ἀκοῦνε. Τοὺς ἐμπασαν σηκωτοὺς στὸ διπλανὸ μαγαζὶ τοὺς ἔβαλαν νὰ καθήσουν· τοὺς κέρασαν ρακὶ-ροῦμι νὰ συνέρθουν. Ἡταν δμως κ'οἱ δυό τους κίτρινοι σὰν τὸ θειάφι· δὲν ἔδγαζαν μιλιά. Χτένιζαν μὲ τὸ χέρι τὰ μαλλιά τους, ἔβαλαν τὸ φέσι τους, ἔδεσαν τὸ μαντῆλι καὶ κύταζαν τὸν κόσμο γύρω μὲ μάτια θολὰ καὶ μὲ ἡλιθιο χαμογέλιο.

Μερικοὶ, ποῦ συνόδεψαν τὸ Νικολακάνο σπίτι του, γύρισαν πάλι στὸ μαγαζὶ νὰ ίδουν καὶ τοὺς ἄλλους γέρους. Κάποιος τοὺς ρώτησε τι κάνει.

— Δὲν ἔχει τίποτα, εἰπαν· μὲ τὴν πρώτη κανάτα πᾶδειασε, ἀμέσως συνῆρθε.

— Δόξα σοι· δὲ θεός! εἰπαν δῆλοι· καὶ σταυροκοπήθηκαν.

— Δόξα σοι· δὲ θεός! ψιθύρισαν κ'οἱ γέροι κάνοντας τὸ σταυρό τους.

— Μωρὲ φόδο ποῦ στὸν πῆραν ώς τόσο! εἰπε δυνατὰ δ Νικολός δ Τσάντας θέλοντας νὰ τοὺς πειράξῃ· πῆγε γὴ ψυχὴ τους στὴ Καπερναοῦμ.

Γέλασαν κι' δῆλοι οἱ ἄλλοι τηρῶντας τοὺς γέρους ἀναμπαιχτικά. Ἐκεῖνοι συνῆρθαν ἀμέσως, σηκώθηκαν δλόρθοι μὲ μιᾶς καὶ κύταξαν δλους αὐτηρά.

— Ποιός, μωρέ, φοβήθηκε; ρώτησε δ Στραβοτάσος.

— Εσεῖς! ἀμ ποιός; ἐπέμεψε δ Νικολός δ Τσάντας· μωρὲ στραπάτσοι μιὰ φορά· ἐγὼ νὰ τὸ πάθαινα δὲ θάγγαινα πιὰ στὸ παζάρι.

— Μᾶς στραπατσάρισε, ναι· εἰπεν δ Στραβοτάσος· μὰ δὲν ἦταν κανεὶς ἀπὸ σᾶς· δχι, κανεὶς ἀπὸ σᾶς.

— Ἡταν ἐν' ἄλογο· εἰπεν ἄλλος· τόσο τὸ χειρότερο.

— Τόσο τὸ χειρότερο; δχι· δὲν ἦταν ἄλογο. Ἡταν δ Χάρος, μωρέ! δ Χάρος κι' δ Καιρός!

Κ' ἀγκαλιασμένοι πέσαν πάλι· στὸ κάθισμά τους οἱ δυό γέροι κρύ-
θοντας τὰ δακρυσμένα πρόσωπά τους στὶς χιονάτες τουλούπες τῶν
μαλλιῶν.

Α. ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑΣ

ΕΙΣ ΦΛΥΑΡΟΝ

ΟΤΑΝ κανεὶς ἀγύποπτος στὸν τάφον σου σιμώνη,
· Ακόμα πῶς μιλεῖς, θαρρεῖ, κ' εὐθὺς τ' αὐτὶὰ βουλώνει.

ΑΡΧΙΛΟΧΟΣ